

Hofírková, Lucie; Blažek, Václav

**Saamská historická fonetika I : konsonantismus v konfrontaci s jazyky
baltcko-finskými a v uralském kontextu**

Linguistica Brunensia. 2010, vol. 58, iss. 1-2, pp. [135]-153

ISBN 978-80-210-5250-5

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115049>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

LUCIE HOFÍRKOVÁ – VÁCLAV BLAŽEK

SAAMSKÁ HISTORICKÁ FONETIKA I: KONSONANTISMUS V KONFRONTACI S JAZYKY BALTSKO- FINSKÝMI A V URALSKÉM KONTEXTU

Cílem předkládaného příspěvku je zmapovat konsonantismus sámských jazyků mezi sebou a ve srovnání s nejbližšími baltsko-finskými jazyky. Ve druhé části pak představujeme základní korespondence konsonantů mezi všemi větvemi uralských jazyků.

A. Feno-sámský konsonantismus

A.1. Jednoduché konsonanty

(1) *p-*

FS **pučki* > fi. *putki* „roura, trubka“ | PS **pocke* „andělka lékařská (Angelica archangelica)“ > SaaN *bos'ká*, S *batske*, U *bádhka*, P *pás'ka*, L *páská* (YSS 941)

(2) *-pp-*

FS **appi* „tchán“ > fi. *appi* „id.“ | PS **vōppe* „id.“ > SaaN *vuop'pá*, S *vuoppe*, U *vuahpa*, L *vuohppa*, I *vuoppa*, Sk *vuōpp* (YSS 1451)

(3) *-p-*

FS **šepä* „krk, šíje“ > fi. *sepa-lus* „cíp, okraj“ | PS **čēpētē* ~ **čēpōttē* „krk, šíje“ > SaaN *čēbēt*, S *tjeäbuoh*, U *tjiäbòhta*, L *tjiepēt*, I *čeve*, Sk *čēäppat*, Kld. *čäbbed* (YSS 130)

(4) *t-*

a) FS **tuli* „oheň“ > fi. *tuli* | PS **tole* > SaaN *dollá*, S *dälle*, U *tállá*, L *tállá*, I *tulla*, Sk *toll*, Kld. *töll* (YSS 1266)

b) FS **tiivo-* > fi. *siivo-ta* „uklízet“ | PS **tivō* „opravit“ > SaaN *divvot*, S *d'ävudh*, U *divvoot*, L *tivvōt*, I *tivvood*, Sk *teevvad* (YSS 1256)

(5) *-t-*

a) FS **kota* „sámský stan“ > fi. *kota* | PS **kōtē* > SaaN *goatte*, S *goádie*, U *gááhtee*, L *kāhtē*, I *koati*, Sk *kue'tt*, Kld. *kue'dd* (YSS 487)

b) FS **käti* „ruka“ > fi. *käsi* | PS **kēte* > SaaN *giettä*, S *giēde*, U *giahta*, L *kiehta*, I *kieta*, Sk *kiōtt*, Kld. *kīdd* (YSS 433)

(6) -*δ*-

a) FS **nüdi* „rukojel“ > fi. *nysi* | PS **neðe* > SaaN *nâððâ*, S *n'irre*, U *nadda*, L *nahta*, Sk *nõðð*, Kld. *neðd* (YSS 699)

b) FS **paðo* „hráz, přehrada“ > fi. *pato* | PS **pōðō* > SaaN *buoððo*, S *buore(ve)*, U *buaddoo-*, L *puotō-*, I *puàðu*, Sk *puäðð*, T *pjetta* (YSS 989)

(7) *k*-

FS **kulki-* > fi. *kulke-a* „chodit, jezdit“ | PS **kolke* „téct, proudit“ > SaaN *gol'gâ-t*, S *gâlge-dh*, U *gâl'ga-t*, L *kâl'kâ-t*, I *kulga-ð*, Sk *kolggâ-d* (YSS 442)

(8) -*kk*-

FS **nikka-* „škytat“ > fi. *nikka* „škytavka“ | PS **niekkē* „škytat“ > SaaN *njâkkâ-stit*, S *njikk'e-stidh*, L *njahka-stit*, I *njihanja-s*, Sk *njikknâ-sted*, Kld. *niḡḡnq'-sted* (YSS 753)

(9) -*k*-

a) FS **teki-* „dělát“ > fi. *teke-* (inf. *tehdä*) | PS **teke* > SaaN *dâkkâ-t*, S *dakke-dh*, U *dahka-t*, L *tahka-t*, I *tooha-ð*, Sk *tōðkkâ-d*, Kld. *tegge-ð* (YSS 1210)

b) FS **tōke-* „přinést“ > fi. *tuo-da* | PS **tōke* > SaaS *duoge-dh*, U *duahka-t*, P *tuohka-t* (YSS 1291)

(10) *s*-

FS **süli* „klín, náruč“ > fi. *syli* | PS **sęle* > SaaN *sállâ*, S *s'ille*, U *salla*, I *solla*, Sk *söll*, Kld. *sęll* (YSS 1085)

(11) -*s*-

FS **pesi-* „prát, mýt“ > fi. *pese-* (inf. *pestä*) | PS **pesę* > SaaN *bâssâ-t*, S *b'isse-dh*, U *bassa-t*, L *passa-t*, I *poossa-ð*, Sk *pōðssâ-d* (YSS 865)

(12) *ś*-

FS **śilmä* „oko“ > fi. *silmä* | PS **śelmē* > SaaN *čâl'bme*, S *tjâlmie*, U *tjalmas*, L *tjalmas*, I *čoolmas*, Sk *čōðlmâs* (YSS 110)

(13) -*ś*-

FS **küsi-* „ptát se“ > fi. *kysy-ä* | PS **keće* > SaaN *gâččâ-t*, S *gittj'e-dh*, U *gihtja-t*, L *kahtja-t*, I *kojjadi-ð*, Sk *kōðččâ-d*, Kld. *kēžžē-ð* (YSS 301)

(14) *š*-

FS **šalna* > fi. *halla* „noční přizemní mráz“ | PS **sōlnē* „rosa“ > SaaN *suol'dne*, S *suōlnie*, L *suolnē*, I *syelni*, Sk *sue'lnn* (YSS 1176)

(15) -*š*-

FS **püšä* „svatý“ > fi. *pyhä* | PS **pesē* > SaaN *bâsse*, S *bissie*, U *bissee*, L *passē*, I *pase*, Sk *pâá'ss* (YSS 866)

(16) -*ć*-

FS **kučćo-* „pozvat“ > fi. *kutsu-a* | PS **koćcō* > SaaN *goć'čo-t*, S *gättju-dh*, U *guthjoo-t*, L *kåhtjō-t*, I *kočćo-ð*, Sk *káčćo-ð* (YSS 437)

(17) *č*-

FS **čünkä* „podpěra, nosník“ > fi. *tynkä* „pařez, pahýl; (dial.) „podpěra, nosník“ | PS **ceŋkē* „podpěra, nosník“ > SaaN *câg'ge*, S *tsâggie*, U *tsag'gee*, L *tsaggē*, I *cagge*, Sk *câ'gğ* (YSS 71)

(18) -č-

FS *šēčā „strýc (z otcovy strany)“ > fi. *setä* | PS *čēcē > SaaN *čäcce*, S *tjiedsie*, U *tjiehtsee*, L *tjiehtjē*, I *čeece*, Sk *čičä'cc* (YSS 126)

(19) δ'-

FS *δ'ōmi „střemcha“ > fi. *tuomi* | PS *δōmē > SaaN *duobmâ*, S *fuome*, I *tuoma*, Sk *tuōmm*, Kld. *tuemm* (YSS 221)

(20) -δ'-

FS *kaδ'a „opustit, zanechat“ > fi. *kado-ta* „ztratit se“ | PS *kōδ'ē- „opustit, zanechat“ > SaaN *guođđe-t*, U *güeddee-t*, L *kuotē-t*, I *kyedđi-đ*, Sk *kue'đđe-d*, Kld. *kū'dde-δ*, T *kijte-d* (YSS 503)

(21) j-

FS *jāni „led“ > fi. *jää* | PS *jēŋe > SaaN *jiegnâ*, S *jiēne*, U *jeäg'ŋa*, L *jiemna*, I *jiemna*, Sk *jiōŋŋ* (YSS 268)

(22) -jj-

FS *ājā „stařec“ > fi. *äijä* | PS *ājē > SaaN *ag'gja (áddjá)*, S *aajjaa*, U *ájjaa*, L *adjā*, I *ájjih*, Sk *ä'jj* (YSS 32)

(23) -j-

a) FS *aja- „hnát, jet“ > fi. *aja-a* | PS *vōjē > SaaN *vuoggje-t*, S *vuōj'e-dh*, U *vüejjee-t*, L *vuodjē-t*, I *vyeiji-đ*, Sk *vuei'je-d*, Kld. *vū'jje-δ* (YSS 1423)

b) FS *vooji „máslo“ > fi. *voi* | PS *vōjē > SaaN *vuoggjá*, S *vuoje*, U *vuajja*, L *vuodja*, I *vuojja*, Sk *vuōij*, Kld. *vūjj* (YSS 1421)

c) FS *ūji „noc“ > fi. *yö* | PS *ijē > SaaN *iggjá*, S *jijje*, U *jijja*, L *idja*, I *ijja*, Kld. *ijj* (YSS 241)

(24) v-

FS *veni- „natáhnout“ > fi. *veny-ä* | PS *venē > SaaN *vādnâ-t*, S *v'īdne-dh*, U *vad'na-t*, L *vatna-t*, I *voonna-đ*, Sk *vōōnnâ-d* (YSS 1330)

(25) -v-

FS *šüvä „dobrý“ > fi. *hyvä* | PS *sevē „zlepšit“ > SaaN *sāvve-t*, S *süvv'e-dh*, U *syvvee-t*, L *savvē-t*, I *savvee-đ*, Sk *sāāvva-d* (YSS 1096)

(26) r-

FS *rušketa „zhnědnout“ > fi. *ruskea* „hnědý“ | PS *ručke „zhnědnout“ > SaaN *ruš'kā-d*, S *rütjk'eke*, U *rusjka-da*, L *rusjka-t*, I *ruška-d*, Sk *ručkkâ-d* (YSS 1056)

(27) -r-

FS *kiri- > fi. *kire-ä* „těsný, napjatý“ | PS *kere-s „pevný, silný“ > SaaN *gârâ-s*, S *garre-s*, U *garra-s*, L *karra-s*, I *koora-s*, Sk *kōōrâ-s* (YSS 320)

(28) l-

FS *luli- > fi. *luule-* (inf. *luulla*) „myslet, domnívat se“ | PS *lole „být žárlivý“ > SaaN *lollâ-t*, S *lulle-dh*, L *lállâ-t*, Sk *loollâ-d* (YSS 599)

(29) -l-

FS *elä- „žít“ > fi. *elä-ä* | PS *ēlē > SaaN *ælle-t*, S *jiel'e-dh*, U *eällē-t*, L *iellē-t*, I *eelli-đ*, Sk *jiä'lle-d* (YSS 226)

(30) *m-*FS **mene-* „jít, jet“ > fi. *mene-* (inf. *mennä*) | PS **męę* > SaaN *mânnâ-t*, S *m'inne-dh*, U *manna-t*, L *manna-t*, I *moonna-đ*, Sk *mōōnnâ-đ* (YSS 636)(31) *-m-*FS **nimi* „jméno“ > fi. *nimi* | PS **nęę* > SaaN *nâmmâ*, S *n'imme*, U *namma*, L *namma*, I *nomma*, Sk *nōōmm* (YSS 702)(32) *n-*FS **näjti* „dívka, dcera“ > fi. *neiti* | PS **nējte* > SaaN *niei'dá*, S *niējde*, U *näida*, L *nei'ta*, I *niejda*, Sk *nijdd* (YSS 730)(33) *-n-*FS **muna* „vejce“ > fi. *muna* | PS **monē* > SaaN *mânne*, S *münnie*, U *münnee*, L *mânnē*, I *mane*, Sk *mââ'nn* (YSS 677)(34) *ń-*FS **ńooli* „šíp“ > fi. *nuoli* | PS **ńōle* > SaaN *njuollâ*, S *njuole*, U *njuolla*, L *njuolla*, I *njuola*, Sk *njuöll* (YSS 789)(35) *ń-*FS **künel* „slza“ > fi. *kyynel* | PS **keńel* > SaaN *gânjâl*, S *g'igjele*, U *gig'ňjal(a)*, L *kanjâl*, I *koonjal*, Sk *kōōňjâl* (YSS 315)(36) *-ň-*a) FS **sujı* „léto“ > fi. *suvi* | PS **seję-* „roztátý, roztavený“ > SaaN *sâňás*, P *sangas*, L *saňās*, I *sooňjađ*, Sk *sōōňňád* (YSS 1087)b) FS **jäňi* „led“ > fi. *jää* | PS **jēňe* > SaaN *jieňjâ*, S *jiēňe*, U *jeäg'ňa*, L *jiekňa*, I *jieňa*, Sk *jiōňň* (YSS 268)

A.2. Kombinace konsonantů

(37) *-pt-*c) FS **apti* „vlas“ > fi. *hapsi* | PS **vōpte* > SaaN *vuok'tâ*, S *vuopte*, U *vuap'ta*, L *vuob'ta*, I *vuopta*, Sk *vuōptt*, Kld. *vūpt* (YSS 1455)(38) *-pl-*FS **täplä* „skvrna, flek“ > fi. *täplä* | PS **täplē* > SaaN *daw'le*, L *tab'lē*, Sk *tä'bll*, Kld. *tā'bl* (YSS 1227)(39) *-pr-*FS **sepra* „společnost“ > fi. *seura* | PS **sēprē* > SaaN *sær've*, U *seäb'ree*, L *sieb'rē*, I *servi*, Sk *seä'rvv*, Kld. *sie'br* (YSS 1127)(40) *-tk-*FS **matka* „cesta, výlet“ > fi. *matka* | PS **mōtkē* „dráha, trasa“ > SaaN *muot'ke*, S *moårkie*, P *muot'kie*, L *muor'hkē*, I *myetki*, Sk *mue'tk̄* (YSS 694)(41) *-đn-*FS **vađno-* „přísahat“ > fi. *vanno-a* | PS **vōrnō* > SaaN *vuor'dno-t*, S *voårnu-dh*, U *vuardnoo-t*, L *vuor'nō-t*, I *vuårnu-đ*, Sk *vuårnna-d* (YSS 1461)(42) *-kt-*a) FS **kakta* „dvě“ > fi. *kaksi* | PS **kōktē* > SaaN *guok'te*, S *guokte*, U *güikte*, L *kuokte*, I *kyehti*, Sk *kue'htt*, Kld. *kū'χt* (YSS 509)

b) FS **lakti* „záliv“ > fi. *lahti* | PS **lōkte* > SaaN *luok'tá*, S *luokte*, U *luak'ta*, L *luokta*, I *luohta*, Sk *luhtt*, Kld. *lūχ̄t*, T *līk̄t* (YSS 619)

(43) -ks-

FS **oksa* „větev“ > fi. *oksa* | PS **ōksē* > SaaN *oak'se*, S *oāksie*, U *āksee*, L *āksē*, I *oaksi*, Sk *ā'hss*, Kld. *vue'χ̄s* (YSS 824)

(44) -kś-

FS **šükse* „podzim“ > fi. *syksy* | PS **čekce* > SaaN *čák'čá*, S *tjaktje*, U *tjaktja*, L *tjaktja*, I *čohča*, Sk *čōhčč*, Kld. *čēχ̄č* (YSS 103)

(45) -kj-

FS **vakja* „kúl, klín“ > fi. *vaaja* | PS **vōvjē* > SaaS *vuōvjie*, U *vyöy'jee*, P *vuoj'vie*, L *vuoi'vē* (YSS 1477)

(46) -kl-

FS **šüklä* „bradavice“ > fi. *syylä* | PS **čivlē* > SaaN *čiw'hle*, I *čivle*, Sk *čeu'll*, Kld. *čj'vl* (YSS 142)

(47) -sk-

FS **usko-* „věřit, myslet“ > fi. *usko-a* | PS **oskō* > SaaN *os'ko-t*, L *åsko-t*, I *osko-đ*, Sk *åskka-d*, Kld. *āske-đ* (YSS 815)

(48) -st-

FS **vasta* „proti“ > fi. *vasta* | PS **vōstē* „proti-“ > SaaN *vuos'te* „protivitr“, S *vuöstie*, U *viüsstee*, L *vuostē*, I *vyesti*, Sk *vue'stt-*, Kld. *vū'št-* (YSS 1471)

(49) -śk-

a) FS **koske* „peřeje“ > fi. *koski* | PS **kōške* > SaaN *guoi'ká*, S *guojke*, U *guaihka*, L *kuoi'hka*, I *kuoška*, Sk *kuōškk* (YSS 540)

b) FS **laški-* „nechat, pustit“ > fi. *laske-a* | PS **lōštē* > SaaN *luoi'te-t*, S *luōjt'e-dh*, U *lüeihtee-t*, L *luoi'htē-t*, I *lyešti-đ*, Sk *lue'stte-d* (YSS 629)

(50) -śn-

FS **šāšnā* „datel“ > fi. *hähnä* | PS **čāšnē* > SaaN *čai'hne*, U *tjāihnee*, P *tjaaj'hnie*, L *tjai'(h)nē*, I *čāšni*, Sk *čēā'snn*, Kld. *čie'sn* (YSS 123)

(51) -št-

FS **ešti-* „mít čas“ > fi. *ehti-ä* | PS **ešte* > SaaN *ās'tá-t*, S *aste-dh*, U *assta-t*, L *asta-t*, I *osta-đ*, Sk *ōsttá-d*, Kld. *ēšte-đ* (YSS 25)

(52) -šj-

FS **pošja* > fi. *pohja* „dno“ | PS **pōššō* „zadní část domu“ > SaaN *boāš'šo*, S *boāssjuo*, U *bāssjoo*, L *pāssjō*, I *poaššu*, Sk *puāšš* (YSS 978)

(53) -šm-

FS **višma* „mrholení“ > fi. *vihma* | PS **vęsmē* > SaaN *vās'me*, P *vas'ma-*, I *vasme*, Sk *vá'smm* (YSS 1339)

(54) -šn-

FS **šišna* „kůže, kožešina“ > fi. *hihna* | PS **sešnē* > SaaS *sāsnie*, U *sassnēhka*, P *sas'nie*, L *sasnē* (YSS 1095)

(55) -šŋ-

FS **ašŋōn* „okoun“ > fi. *ahven* | PS **vōšŋōn* > SaaN *vuosko*, U *vuaskōn*, L *vuoskun*, I *vuāsku*, Sk *vuāsk*, Kld. *vuesk*, T *vjezvan* (YSS 1468)

(56) -čk-

FS **kočka* „orel“ > fi. *kotka* | PS **kōckēmē* > SaaN *goas* ‘kem, L *kåskēm*, I *koaskim*, Sk *kuä* ‘*ckkem*, Kld. *kue* ‘*ckem* (YSS 466)

(57) -δv-

FS **poδva* „lůj, tuk“ > fi. *patvi* | PS **poaδvē* > SaaS *båedvie* ~ *boårvie* (Álgu)

(58) -δk-

FS **sodka* „hohol severní“ > fi. *sotka* | PS **śōδkē* > SaaN *čoad* ‘ge, S *tjoårgie*, U *tjåd* ‘gee, L *tjår* ‘hkē, I *čoadgi*, Sk *čuä* ‘dgg, Kld. *čue* ‘δg (YSS 172)

(59) -jp-

FS **šojpi-* „vrávorat“ > fi. *hoippu-a* | PS **sōjpō* > SaaN *suoi* ‘bo-t, P *suoj* ‘puo-t, L *sui* ‘pō-t, I *suibo-đ*, Sk *sueibba-d*, Kld. *sūjbe-δ* (YSS 1172)

(60) -jt-

FS **nojta* „kouzelník, čaroděj(nice)“ > fi. *noita* | PS **nōjtē* „šaman“ > SaaN *noai* ‘de, S *noajdie*, U *nâydee*, L *nâi* ‘tē, I *noaidi*, Sk *nâidd*, Kld. *nojđ* (YSS 739)

(61) -jtt-

FS **sajtta* „kopí“ > fi. *saitta* | PS **sājttē* > SaaN *sai* ‘te, S *saajtie*, U *saihtee*, P *saaj* ‘htie, L *sai* ‘htē, I *sājtti*, Sk *sâi* ‘tt (YSS 1102)

(62) -jk-

FS **ojketa* > fi. *oikea* „pravý, správný“ | PS **vōjke* > SaaN *vuoi* ‘gād, L *vuoika*, I *vuojgad*, Sk *vuđigg*, Kld. *vūjg*, T *vijg* (YSS 1424)

(63) -jv-

FS **ojva* > fi. *oiva* „výborný, skvělý“ | PS **ōjvē* „hlava“ > SaaN *oai* ‘ve, S *oåjje*, U *åivee*, P *åaj* ‘vie, L *âi* ‘vē, I *oaivi*, Sk *vuei* ‘vv (YSS 822)

(64) -jm-

FS **ājmā* „jehla“ > fi. *äimä* | PS **ājmē* > SaaN *ai* ‘bme, S *aajmie*, U *àibmee*, P *aaj* ‘pmie, L *ai* ‘mē, I *ājmi* (YSS 36)

(65) -jn-

FS **rajneš* „vyzábly“ > fi. *rainnas* | PS **rōjnēs* > SaaN *ruoinâs*, I *ruoinas*, Sk *ruđinâs* (YSS 1062)

(66) -jŋ-

FS **ajŋz-* „mozek“ > fi. *aivo* | PS **vōjŋe* > SaaN *vuoi* ‘gŋâ- ~ *vuoiŋâš*, S *vuojŋe*, U *vuaigŋja*, L *vuoi* ‘ŋa, I *vuojŋa*, Sk *vuđiŋŋâ* (YSS 1425, Álgu)

(67) -vt-

FS **kavta* > fi. *kausi* „období“ | PS **kōvtē* „střed“ > SaaN *guow* ‘dâ, S *guövd* ‘e-, U *guöw* ‘dee, P *kuovta-*, L *kuou* ‘ta-, I *kuovda-*, Sk *kuvdd* (YSS 543)

(68) -vk-

FS **tavko-* > fi. *taukoa-* (inf. *tauota*) „zastavit, přestat“ | SaaN *duow* ‘got „přestat, odstavit (sobí tele od matky)“ (Álgu)

(69) -vš-

FS **ravša* „vemeno“ > fi. *rauha-nen* „žláza“ | PS **rōvsē* „vemeno“ > SaaN *ruok* ‘se, S *ruövsie*, U *ryöysee*, L *ruoksē*, I *ryeksi*, Sk *rie* ‘hss (YSS 1078)

(70) -vδ-

FS **kevði* „lano, provaz“ > fi. *köysi* | PS **kēvδe* > SaaI *kievđa*, Sk *kīđudd*, Kld. *ki* ‘vd (YSS 435)

(71) -vl-

FS **vävlä* > fi. *väylä* „průchod, pasáž“ | PS **vāvlē* „propast, hlubina“ > SaaN *faw'le*, S *vaavlie*, P *vaav'lie*, L *vau'lē*, I *vävli*, Sk *väu'll* (YSS 1366)

(72) -vr-

FS **kävrä* > fi. *käyrä* „křivý, ohnutý“ | PS **kēvrē* „kruh; kroužek na lyžařské hůlce“ > SaaN *gæw're*, S *gievrie*, I *kevri*, Sk *ķeu'rr*, Kld. *kie'vr* (YSS 398)

(73) -vn-

FS **sävni*- „jelec jesen“ > fi. *säynävä* | PS **sēvne* > SaaN *sæwnjád*, U *seuna*, L *sēuna*, Sk, Kld. *sivn* (YSS 1145)

(74) -vñ-

FS **savña* > fi. *sauna* „sauna“ | PS **sōvñē* „díra ve sněhu“ > SaaN *suow'dnje*, S *suövmie*, P *suov'vie*, I *syevñis* (YSS 1197)

(75) -vŋ-

FS **šavŋa* > fi. *sauva* „hůl, tyč“ | PS **čāvŋē* „stojan, podpěra“ > SaaN *čaw'gŋe* „nárožní stožár“, P *tjaav'kng-*, I *čevŋi* (YSS 125)

(76) -rp-

FS **orpa*- „siretek“ > fi. *orpo* | PS **ōrpēs* > SaaN *oarbes*, S *oårbies*, U *åårbès*, L *år'pēs*, I *oarbis*, Sk *vuä'rbes*, Kld. *vue'rbes* (YSS 846)

(77) -rk-

FS **sarka* „část, díl; větev“ > fi. *sarka* | PS **sōrkē* „větev“ > SaaN *suor'ge*, S *suörgie*, U *süär'gee*, P *suor'kie*, L *suor'kē*, I *syergi* (YSS 1189)

(78) -rš-

FS **keršä* „kotouč“ > fi. *kehrä* | PS **kērsē* > SaaN *gær'sot*, U *gär'soot*, P *kier'salit*, L *kier'sē* (YSS 390)

(79) -rv-

FS **šorva* „roh“ > fi. *sarvi* | PS **čōrvē* > SaaN *čoar've*, S *tjoårvie*, U *tjåårvee*, L *tjår've*, I *čoarvi*, Sk *čuä'rvv*, Kld. *čue'rv* (YSS 179)

(80) -rj-

FS **torjo-* > fi. *torju-a* „odrazit“ | PS **tōrjō* „podpírat“ > SaaN *doar'jo-t*, S *doårjuo-tidh*, U *dåårjò-htit*, L *tår'jō-t*, I *torji-đ*, Sk *tuerjja-d* (YSS 1282)

(81) -rm-

FS **sormi* „prst“ > fi. *sormi* | PS **sōrme* > SaaN *suor'bmá*, S *suorme*, U *suar'bma*, L *suor'ma*, I *suorma*, Sk *suōrmm* (YSS 1190)

(82) -rn-

FS **kernä* „škraloup“ > *kärnä* | PS **kērnē* > SaaN *gær'dne*, L *kier'nē*, I *kerni*, Sk *ķeä'rnn*, Kld. *kie'rn* (YSS 389)

(83) -lp-

FS **ilpis* „rys (šelma)“ > fi. *ilves* | PS **ēlpeš* > SaaN *âlbás*, L *al'pas* (YSS 13)

(84) -lk-

FS **kulki-* > fi. *kulke-a* „chodit, jezdit“ | PS **kolke* „proudit“ > SaaN *gol'gá-t*, S *gálge-dh*, U *gál'ga-t*, L *kál'ká-t*, I *kulga-đ*, Sk *kolggá-d* (YSS 442)

(85) -lj-

FS **neljä* „čtyři“ > fi. *neljä* | PS **nēljē* > SaaN *njæl'ljē*, S *nieljie*, U *nèl'ja*, L *niel'je*, I *nelji*, Sk *nellj*, Kld. *nie'lj* (YSS 720)

(86) -lv-

FS **pilvi* „mrak“ > fi. *pilvi* | PS **pēlve* > SaaN *bâl'vâ*, S *balve*, U *bal'va*, L *pal'va*, I *polva*, Sk *pōlvv*, Kld. *pēlv* (YSS 858)

(87) -lm-

FS **šilmä* „oko“ > fi. *silmä* | PS **čēlmē* > SaaN *čâl'bme*, S *tjälmie*, U *tjal'bmee*, L *tjal'mē*, I *čalme*, Sk *čâ'lmm*, Kld. *čq̄lm* (YSS 110)

(88) -ln-

FS **šalna* > fi. *halla* „přízemní mráz“ | PS **sōlnē* „rosa“ > SaaN *suol'dne*, S *suōlnie*, P *suol'hnie*, L *suolnē*, I *syelni*, Sk *sue'lnn*, Kld. *sūln* (YSS 1176)

(89) -mp-

FS **lampi* „rybník, jezírko“ > fi. *lampi* | PS **lōmpel* > SaaN *luobbâl*, S *luobbele*, P *luop'pal*, L *luoppal*, I *luobal*, Sk *luubbâl*, Kld. *lūmbal* (YSS 620)

(90) -mt-

FS **tumte-* „znát“ > fi. *tunte-a* | PS **tomte* > SaaN *dow'dâ-t*, S *dåbde-dh*, U *dâb'da-t*, L *tâb'tâ-t*, I *tubda-đ*, Sk *tobddâ-d*, Kld. *tomde-δ* (YSS 1268)

(91) -mć-

FS **lāmćä* „řemen, pás“ > fi. *lämsä* | PS **lāmćē* > SaaN *law'že*, S *laabdjie*, U *lâb'tjee*, L *lab'tjē*, I *läbži*, Sk *lä'bžž*, Kld. *lāmž* (YSS 564)

(92) -nt-

FS **kanta-* „nést“ > fi. *kanta-a* | PS **kōntē* > SaaN *guod'de-t*, S *guōdd'e-dh*, U *güed'dee-t*, L *kuoddē-t*, I *kyeddi-đ*, Sk *kue'dde-d*, Kld. *kūnde-δ* (YSS 521)

(93) -ns-

FS **pensa* > fi. *pensa-s* „keř“ | PS **pēssē* „březová kůra“ > SaaN *bæs'se*, S *biessie*, U *bássee*, L *piessē*, I *pessi*, Sk *peä'ss*, Kld. *pie'ss* (YSS 918)

(94) -nš-

FS **kunši* „moč“ > fi. *kusi* | PS **końće* > SaaN *gož'žâ*, S *gaddje*, U *gâd'tja*, P *kâttja*, L *kâdtjâ*, I *kužžâ*, Sk *kožž* (YSS 452)

(95) -nč-

FS **künči* „nehet“ > fi. *kynte-* (nom. *kynsi*) | PS **kence* > SaaN *gâž'žâ*, S *gaddse*, U *gadsa*, P *kattsa*, L *kaddsa*, I *kožžâ*, Sk *kōžž*, Kld. *kenž* (YSS 311)

(96) -ŋt-

FS **oŋti* > fi. *onte-lo* „dutina“ | PS **vōvte* „hnízdo, nora“ > SaaN *vuow'dâ*, S *vuovde*, U *vuaùta*, P *vuov'ta*, L *vuou'ta*, I *vuovda*, Sk *vuvdd* (YSS 1478)

(97) -ŋk-

FS **čüŋkâ* > fi. *tynkä* „pařez, pahýl“ | PS **ceŋkē* „podpěra, nosník“ > SaaN *câg'ge*, S *tsäggie*, U *tsag'gee*, P *tsakkie*, L *tsaggē*, I *cagge*, Sk *câ'gğ*, Kld. *ca'ng* (YSS 71)

(98) -ŋs-

FS **joŋsi* „luk“ > fi. *jousi* | PS **jōkse* > SaaN *juok'sâ*, S *juokse*, U *juak'sa*, P *juok'sa*, L *juoksa*, I *juoksa* (Álgu)

B. Uralský / ugrofinský konsonantismus(1) *p-*

U **pesä* „hnízdo“ > fi. *pesä*, est. *pesa* | PS **pēsē* > SaaN *bæsse*, L *piessē* ~ *pässē*, S *biesie*, U *biessee*, P *piessie*, I *peesi*, Sk *piä'ss*, Kld. *pie'ss* (YSS 917) | md.E *pize*, M *piza* | mr. KB *pəžäš*, M *pízaš*, B *pužaš* id. | udm. *puz* „vejce“, komi *poz* „hnízdo“ | mad'. *fészék*; mansi KU *pit'*, chanty V *pěl*, T *pit* || sm. **pitä* id. > ngan. *φət'te*, enets. Ch. *fire*, B. *fide*, nenets. O *pid'e*, Nj. *picé* | selk. Ke. *pitta* | kamas. *phidä*, kojb. *pidə* | mot. *idyde* (UEW 375)

(2) *-pp-*

FU **säppä* „žluč“ > fi. *sappi*, gen. *sapen*, est. *sapp*, gen. *sapi* | PS **säppē* > SaaN *sap'pe*, L *sahppē*, S *sääppie*, U *səhpee*, P *saah'pie*, I *säppi*, Sk *sä'pp*, Kld. *sä'pp*, T *saxpe* (YSS1108) | md. E *sepe*, M *säpä* | udm. S *sep*, *sup* | komi ZP *sep* | mad'. *epe*, ak. *epét*; mansi TJ *tāp*, P *tāp* (UEW 436)

(3) *-p-*

U **kopa* „kúže, kúra“ > est. *kōba* „borová kúra“ | md. E *kuvo* „kúrka“, M *kuva* „kúra, kúrka“ | mr. *kuwo* „slupka, skořápka“ | udm. S K G *ku* „kúže“; komi Z P *ku* id. || sm. **kopā* > ngan. *kúfu*, enets. *kúba*, *kuba* „kúže“, nenets. *χoba* „kúže, kúra“ | selk. *qopj* „kúže“ | kamas. *kuba*, *kuwa* id., kojb. *kuba* | mot. *ko* „kúže“, karagas. *kogo-to* „jeho kúže“ (UEW 180)

(4) *-β-*

U **toβz* „jezero“ > udm. S *tj*, K *tò*; komi Z P *tj* | mad'. *tó*, ak. *tavat*; mansi TJ *tō* id., chanty V *tōγ*, DN *těw*, O *tuw* „louže“ || sm. **to* „jezero“ > ngan. *túrku*, enets. *to*, nenets. *to* | selk. *to*, *tū* | kamas. *t'u*, kojb. *tō* | mat. *toa*, taigi *to* id. (UEW 533)

(5) *t-*

U **tule* „oheň“ > fi. *tuli*, gen. *tulen*, est. *tuli*, gen. *tule* | PS **tole* > SaaN *dollä*, L *tállä*, S *dälle*, U *tälla*, P *tälla*, I *tulla*, Sk *toll*, Kld. *töll*, T *toll* (YSS 1266) | md.EM *tol* | mr.UB *tul* | udm. S *tjł*, K *tāl*; komi *tjł* || sm. **tuj* > ngan. *tuj*, enets. Ch. *tū*, nenets. *tu* | selk. *tū* | kamas. *šū* | abakan. *thuy*, mat. *tui*, karagas. *dui* (UEW 535)

(6) *-tt-*

U **watta-* „stopovat, pronásledovat“ > fi. *otta-* „brát; loupit“, est. *vōta-* „brát, chápat se“ | PS **vōttē* > N *vuot'te-* „stopovat; sledovat, pozorovat“, L *vuohitte-*, S *vuött'e-*, U *vüehtee-*, P *vuoh'tie-*, I *vyetti-*, Sk *vue'tte-*, Kld. *vū'tte-* (YSS 1476) | ?komi ZP *vet-* „pronásledovat“ || sm.: nenets. O *wed'e-* „dívat se, hledět“ (UEW 561)

(7) *-t-*

U **wete* „voda“ > fi. *vesi*, gen. *veden*, est. *vesi*, gen. *vee* | md. E *ved'*, *väd'*, M *ved'* | mr. KB *wət*, U B *wüt* | udm. S G *vu*; komi Z P *va* | mad'. *víz*; mansi So. *wit*, KU *wit'*, P *wüt'* || sm. **wit* > ngan. *bē'*, gen. *bedan*, enets. *bī'*, gen. *bído'*, nenets. (Pallas) *bi*, nenets. (lesní) *β'it* | selk. *üt* | kamas. *bü*, kojb. *bü*, *by*, abakan. *bu* | mat., taigi *bu*, karagas. *bu* (UEW 176)

(8) *-δ-*

U **nüde* „rukojet“ > fi. *lysi*, gen. *lyden*, dial. *nysi*, gen. *nyden*, est. *lüsi*, gen. *löe* | PS **neδe* > SaaN *nāđđä*, L *nahta*, S *n'irre*, U *nadda*, P *nadda*, Sk *nōđđ*, Kld. *neđd*

(YSS 699) | md. E *ned'*, *nād'*, M *ned'* | maď. *nyél*, ak. *nyelet*; mansi TJ KU *nāl*, P *nāl*, So. *nal*, chanty O *nāl*, DN *nēt* || sm. **nir* „rukojeť nože“ > ngan. *ńir*, enets. *ńi'*, gen. *ńiřo'*, nenets. *nir'* | selk. *nir* | kamas. *ńirže* id. (UEW 304)

(9) -*kk-*

U **ćukkkz* „vrchol, špička“ > ?fi. *sukki* „chytrý, lstivý“ = „spitzfindig“ | PS **ćokke* > SaaN *ćok'ká* „vrchol hory“, L *tjähkká*, S *tjärke*, U *tjähka*, P *tjähka*, I *ćokke*, Sk *čá'kk*, Kld. *čá'kk* (YSS 159) | komi Z *ćuk* „nevelký vrchol“ | mansi TJ *čakə-l* „kupka, ostrůvek, vršek“; chanty Trj. DN *t'ák*, O *śák* „vystupující konec, špička“ || sm. **sok(ə/á)* > enets. Ch. *sóro*, B. *sódo* „mys, předhoří“, nenets. *soxo* „vysoký kulatý pahorek“ | selk. *soq* „mys“ (UEW 42)

(10) -*k-*

a) FU **jikä* „stáří; rok“ > fi. *ikä* „stáří, věk“, est. *iga*, gen. *ea* | PS **jekē* > SaaN *jähke* „rok“, L *jähkē*, P *jähkie*, I *ihe*, Sk *ee'kk*, Kld. *i'gg*, T *jġġe* (YSS 248) | md. E *ije* | mr. KB U *i*, B *ij* | maď. *év* „rok“; stmaď. „stáří“ (UEW 98);

b) U **joke* „řeka“ – viz #25

(11) -*γ-*

U **toye-* „přinést“ > fi. *tuo-*, est. *too-*, *tuu-* id. | PS **tōke* > SaaS *duoge-* „prodávát“, U *duahka-*, P *tuohka-* (YSS 1291) | md. E *tuje-*, *tuvo-*, M *tuje-*, *tu-* „přinést“ | ?maď. *toj-* „ležet na vejcích“; mansi TJ *tōl-*, So. *tūl-* || sm. **tā-* „přinést, dát“ > ngan. *tāda'a-*, enets. imp. *ta'* „dej!“; nenets. *taś* | selk. 1. sg. aor. *tadaB* „nesl jsem“ | kamas. *det-*, *tet-* „přinést, dát“ (UEW 529)

(12) -*s-*

U **sōne* „šlachá“ > fi. *suoni*, gen. *suonen*, est. *soon*, gen. *soone* | PS **sōne* > SaaN *suodná*, L *suotna*, S *suone*, U *suadna*, P *suotna*, I *suona*, Sk *suōnn*, Kld. *sū'nn*, T *sġġn* (YSS 1179) | md.EM *san* | mr. KB *šün*, M *šün* | udm. G *šen*; komi *šen* | maď. *ín*, *inat*; mansi KU *tān*, chanty V O *lan*, Vj. *jan*, DN *ton* || sm. **cen* id. > ngan. *tāŋ*, enets. *tī'*, nenets. nom. pl. *ten'* | selk. *tġġi* | kamas. *t'e'n*, kojb. *tañ* | mat. *teñ* (UEW 441)

(13) -*s-*

U **kuse* ~ **kose* > fi. *kuusi*, gen. *kuusen* „smrk/Pinus silvestris, jedle/Picea excelsa“, est. *kuusk*, gen. *kuuse* „smrk“ | PS **kōse* > SaaN *guossá* „Picea excelsa“, L *kuossa* „smrk“, S *guose*, U *guassa*, P *kuossa*, I *kuosa*, Sk *kuōss*, Kld. *kūss*, T *kġss* (YSS 536) | md. E M *kuz* „smrk“ | mr. KB U B *kož* | udm. S *kġz*, K *kāz* „červená jedle/Pinus picea“; komi Z *koz*, P *kež* | mansi P *kowt*, LU *kayt* „jedle“, chanty V *kol*, DN *χol* || sm. **kāāt* „smrk“ > ngan. *kuo*, enets. *ka*, nenets. *xady*, (les.) *kāt* | selk. *qut* | kamas. *ko'd*, taigi *kat* (UEW 222)

(14) -*ś-*

U **śilmä* „oko“ > fi. *silmä*, est. *silm*, gen. *silma* | PS **ćelmē* > SaaN *čäl'bme*, L *tjal'mē*, S *tjālmie*, U *tjal'bmee*, P *tjal'pmie*, I *čalme*, Sk *čā'Imm*, Kld. *čq'ġm*, T *čēġme* (YSS 110) | md. E *šel'me*, M *šel'mä* | mr. KB *sənzä*, UMB *śińća* | udm. G *śin*, *śinm-*; komi ZP *śin*, *śinm-* | maď. *szēm*; mansi KU P *šām*, So. *sam*; chanty V DN O *sem* || sm. **sājmä* id. > ngan. *śáime*, enets. *sei*, nenets. O *sew*, Lj. *häem* | selk. *saji* | kamas. *sima*, kojb. *simà* | mat. *ssimä* id., taigi *šime-dä*, karagas. *sjimi-dä* „jeho oko“ (UEW 479)

(15) -ś-

U **aśe-* „stavět, sedět, ležet“ > fi. *asetta-* id., *asema-* „místo, ležení, postavení“, est. *ase*, gen. *aseme* id. | md. E M *ežem*, E *ízim*, M *ázem* „místo“ | ?mansi LM *ásəm* „polstář, poduška“, chanty *ásəm* „id., místo, kam se pokládá hlava při spánku“ || sm.: nenets. *ηæso-* „zastavit se a postavit tábor“, selk. *esj-* „spát“ (UEW 18; Xelimskij 1976, 127, #177)

(16) š-

a) U **šorwa-* „(být) suchý“ > PS **sōrvē* > SaaN *soar've* „suchá borovice“, L *sār've*, S *soārvie*, U *sārvee*, P *sāār've*, I *soarvi*, Sk *suā'rvv*, Kld. *sue'rv-*, T *sje'rv* id. (YSS 1161) | komi Z *šural-* „schnout“ || sm. **tj'ra-* „schnout“ > nenets. *tj'rrā* „schnout“ | mat. *tj'ri* „tvrký“ (UEW 160)

b) FU **šijere* „myš“ > fi. *hiiri*, gen. *hiiren*, est. *hiir*, gen. *hiire* | md. E *čejeř*, *čeveř*, M *šejeř* | udm. S *šjr*, K *šār*; komi ZP *šjr* | maď. *egér*, ak. *egeret*; mansi KU P *tāŋkər*, LO *taŋkər*, chanty V *lōŋkər*, Vj. *jōŋkər*, DN *teŋkər* (UEW 500)

(17) -š-

a) U **piša* „žluč“ → „žlutý/zelený“ > ?md. E *piže*, M *piža* „zelený, modrý (E); měď, mosaz; mladý, malý“ || sm. **pātā* „žluč“ > ngan. *fāte*, enets. Ch. *fōre'*, B. *fōde'*, nenets. *pad'ā* | selk. *patj* | kamas. *p'āda*, kojb. *poda* id. | mat. *xady-de* „jeho žluč“ (UEW 384–85)

b) FU *(j)*iša* „kůže“ > fi. *iho* „kůže; barva kůže“, est. *ihu* „tělo, trup“ | PS **esē* > SaaN *ásse* „kůže oproti srsti“, L *assē* „strana kůže pokrývající maso“, S *jissie*, U *jissee*, P *assie*, I *ase*, Sk *āā'ss*, Kld. *g'ss*, T *es̄se* (YSS 23) | md. E *jožo*, M *jož(a)* „povrch kůže“ | mr. *juž-wət* „voda v koženém měchu“ | komi Z *ež*, I *ēž* „vnitřní strana kůže“ | chanty V *el* „tělo“, O *el* „kůže“ (UEW 636)

(18) ć-

a) U **ćečä* „strýc“ > fi. *setä*, est. *sedi* | PS **ćēcē* > SaaN *ćæcce*, L *thiehtjē*, S *tjiedsie*, U *tjiehtsee*, P *tjiehtsie*, I *ćeeeci*, Sk *ćiä'cc*, Kld. *ćie'z̄z̄*, T *ćiečçe* (YSS 126) | md. E *ćiče*, M *šč-* ve slož. *ščava* „babička s matčiny strany“, *ščāta* „děd z matčiny strany“ | mr. KB *čāčə*, U *ćüćö* „matčín bratr“ | udm. S K J *čuž* „příbuzný z matčiny strany“; komi Z *čož*, V *čož* id. | mansi KU *šāš*, So. *sasiy* „strýc“ || sm. **cicä* > ngan. *tj'tjida*, nenets. *tid'ā* „strýc, mladší bratr matky“ | selk. *citca* „švagr“ (UEW 34)

b) U **ćuk̄k̄z* „vrchol, špička“ > ?fi. *sukki* „chytrý, lstivý“ = „spitzfindig“ | PS **ćokke* > SaaN *čok'ká* „vrchol hory“, L *tjähkkā*, S *tjåkke*, U *tjähka*, P *tjähka*, I *čokke*, Sk *čā'kk̄*, Kld. *čā'kk* (YSS 159) | komi Z *ćuk* „nevelký vrchol“ | mansi TJ *čakə-l* „kupka, ostrůvek, vršek“, chanty Trj. DN *t'ak*, O *sák* „vystupující konec, špička“ || sm. **sok(ā/ā)* > enets. Ch. *sóro*, B. *sódo* „mys, předhoří“, nenets. *soxo* „vysoký kulatý pahorek“ | selk. *soq* „mys“ (UEW 42)

(19) -ć-

U **ićä* „otec“ > fin. *isä*, est. *isa* | PS **ęcē* > SaaN *ęeč(će)*, L *ahtjē*, S *aattjie*, U *ęhtjee*, P *ahhčē*, I *eeči* (Álgu), K T *jiečče*, Not. *ehč* id. | md. M *oćä* „otecův starší bratr“ | mr. KB *əzā*, U *iza*, M *iža* „starší bratr“ | maď. *ős* „(pra)předek“, mansi KU P *ās* „otec matky“ || sm. **ęjsä* „otec“ > ngan. *jase*, enets. *ese*, nenets. *njěśśā* | selk. *ęsj* (UEW 78)

(20) č-

a) U *čančz „kráčet“ > md. EM šašto-, E čašto- „pohybovat se“, M šanža „dlouhý krok“ | mansi TJ šoš-, KU šoš-, So. sūs-, chanty Trj. soč-, DN čuš-, O sos- „kráčet, jít pěšky“ || sm. *cāncā- „stoupat“ > enets. *todaš'*, nenets. *tānaš* | selk. *tantiqo* (UEW 53)

b) FU *čapa „(být) kyselý“ > fi. *hapan*, gen. *happamen*, est. *hapne*, gen. *hapse* id. | md. E *čapamo*, M *šapama* | mr. KB *šapâ* | maď. *savanyú* id.; mansi LU *sāw-* „okyselit“, chanty Vj. čěγ-, O *suw-* „stát se kyselým“ (UEW 54)

(21) -č-

U *woča „plot“ > fi. *ota* „osten, špička“, *otava* „sít' na lososy“ | PS *ōcē > SaaN *oacce* „bariéra bránící sobům v útěku“, L *āhtsē* „ochrana, záštita“, P *āātsien*, I *oaci* (YSS 816) | md. E M *oš* „město“ | komi Pr. V *vož* „bariéra k chytání ryb; řada kůlů v řece, na nichž visí rybářské sítě“ | mansi TJ *oš*, KU *ūs*, P *wūš* „město“, chanty V *wač*, DN *woš*, O *was* id. || sm. *wāc „plot, oplocení“ > ngan. *bə*“, enets. *ba*“, nenets. (les.) *βāt* id. | selk. *qettj* „město“ (UEW 577)

(22) š'

U *šüδ'āmz „srdce“ > fi. *sydän*, gen. *sydämen*, est. *süda*, gen. *siüda*, gen. *südame* | PS *čędēm „srdce“ > *čędęk „díra; skrz“ > SaaN *čādā* „prostřednictvím“, L *tjatā*, S *tjirreh*, U *tjadda*, P *tjada*, I *čoođa*, Sk *čāā'đ* (P gen. *tšadđā'm* „srdce“), Kld. *čęd*, T *čvd* id. (YSS 100) | md. E *šed'ej*, *šed'ej*, M *šedi* id. | mr. *šüm* | udm. *šulem*; komi Z *šęlem*, P *šęve-m* | maď. *szív*; mansi TJ *šäm*, KU *šim*, PO *sim*, chanty V DN *sēm* || sm. *sejđ id. > ngan. *soa*, enets. B. *seijo*, nenets. *sej* | selk. *sīd'* | kamas. *sī*, kojib. *sej* | mat. *keim* „mé srdce“, taigi *kéim* id., *keit* „jeho srdce“, karagas. *geijde* id. (UEW 477)

(23) δ'

U *δ'ōme* „střemcha“ > fi. *tuomo*, gen. *tuomen*, est. *toom*, gen. *toome/i/a* | PS *dōmę > SaaN *duobmā*, S *fuome*, I *tuoma*, Kld. *tuemm*, T *tjm-* (YSS 221), Sk Not. *tuomm^a* „Prunus padus“ | md. E *l'om*, M *lajmä* „krušinka; Prunus padus“ | mr. KB *lombâ*, U B *lombo* „střemcha, Prunus padus“ < **lom-pu* | udm. S *l'em*, K *l'om* „třešně ptačí, střemcha obecná“; komi Z P *l'em* „střemcha“, PO *l'im* id. | mansi TJ *l'em*, KU, So. *lām*; chanty V *jom*, DN *jum* „třešně ptačí“ || sm. *jem „střemcha“ > selk. *čēm* „střemcha; Prunus padus“ | kamas. *lem* „střemcha“ (UEW 65; Sammallahti 1979, 28, #28)

(24) -δ'

a) U *šüδ'e „(dřevěné) uhlí“ > fi. *sysi*, gen. *syden*, est. *süsi*, gen. *söe* | PS *čędę > SaaN *čādđā*, L *tjatā*, S *tjirre*, U *tjadda*, P *tjadda*, I *čidđā* (YSS 99) | md. E *šed'*, *šād'* | mr. KB U *šü*, M *šüj* | mansi TJ *sül'ī*, chanty V Vj. *sōj* || sm. *sijđ > enets. *sié*, nenets. *šěj* | selk. *siidje* | kamas. *si'*, taigi *gi* (UEW 477)

b) U *šüδ'āmz „srdce“ – viz #22

(25) j-

U *joke „řeka“ > fi. *joki*, gen. *joen* „řeka, proud“, est. *jōgi*, gen. *jōe* „řeka, potok“ | PS *jokę > SaaN *jokkâ*, L *jāhkâ*, S *jukke*, U *juhka*, P *jāhka*, I *juuha*, Sk *jokk*, Kld. *jōgg*, T *jokk* (YSS 274) „řeka, velký potok“ | md. E *jov* „řeka Mokša“ | mr. KB *joyâ-wät* „tekoucí voda; řeka“ | udm. G *ju: ju-šur* „řeka“; komi ZP *ju* | maď. *jó:*

1147–52 *ad fluvium Soujou*, 1213 *Beruchy*, 1249 *Hewyo*; dnes např. *Héjõ*, *Sajó*; mansi KU *jā*, TJ *jē* „řeka“, chanty Vj. *-jaj*, DN *jaχ-* „menší řeka“ || sm. **jāká* > enets. Ch. *jáha*, B. *jóha*, nenets. *jáhja*, *jaxa* „řeka“ | selk. *čaqj* „močál, jezírko“ | kamas. *ťaya* | mat. *čagà*, taigi *čága* „řeka“ (UEW 99)

(26) *-j-*

a) U **koje* „ranní červánky“ > fi. *koi* „svítání“, est. *koit* „ranní červánky“ | komi Z *kja* „červánky na nebi“ | maď. *hajnal* „ranní červánky“; mansi T *khøj*, LM *khuj*, N *χuj* id., chanty V *kuňal* „červánky na nebi“ || sm. **kājā* „slunce“ > ng. *kou*, enets. *kaja*, nenets. *kaiar* id. | selk. *qeči* „žár“ | kamas. *k'ujā*, kojb. *kuja*, abakan. *kaya* „slunce“ | mat. *kaija*, taigi *xaija* „slunce, den“ (UEW 167)

b) FU **koja* „kůra“ > fi. *koja* id. | SaaWfs. *ku`oj`ε* „pupen stromu“ | ?komi *keja* „houba vyrůstající ze stromu“ | maď. *héj*, ak. *héjat*, dial. *haj*, *hej* „kůra, skořápka, šupina“, chanty Trj. *kōj* „kůže na lebce“ (UEW 166)

(27) *w-*

U **waške* „měď; kov“ > fi. *vaski*, gen. *vasken* „ruda; měď, bronz“, est. *vask*, gen. *vaske* „měď, mosaz“ | PS **vēškē* > SaaN *væi'ke* „měď“, L *vei'hkē* „mosaz“, U *vāihkee*, P *viej'hkie*, I *veški*, Sk *veā'skK*, Kld. *vie'sk*, T *viešne* (YSS 1380) | md. E *viškā*, *uške*, M *uskā* „řetěz, drát“ | mr. KB *waž* „ruda“ | udm. G *veš*: *azveš* „stříbro“, komi *is*: *ezis* id. | maď. *vas* „železo“, mansi So. *was*, P *was* ve složenině s *at-* „olovo“, chanty V *wāy*, DN *wāχ* „železo, kov“ || sm. **wesä* „železo“ > ngan. *bása*, enets. *bése*, nenets. (les.) *β'ěššə* | selk. *kezi* | kamas. *bāzā*, kojb. *bazě* | mat. *baze*, taigi *béische* (UEW 560)

(28) *-w-*

a) FU **kiwe* „kámen“ > fi. *kivi*, gen. *kiven*, est. *kivi*, gen. *kivi*, *-e* | md. E *kev*, *käv* | mr. KB U *küi*, B *küj* id. | udm. S, G *ke*, K *kó* „mlýnský kámen“, komi Z *iz-ki* id. | maď. *kő*, ak. *követ* „kámen“, mansi TJ *küw*, KU P *käw*, So. *kaw*, chanty V *köy*, DN O *kew* id. (UEW 163)

b) U **luwe* „kost“ – viz #31

(29) *r-*

a) U **runkz-* „hryzat“ > maď. *rág-* „žvýkat, hryzat“, mansi L *rāgn-* „žvýkat“ || ngan. *lūŋu'* „hryzat“, nenets. O *luŋkībā*, Kis. *runkīpo-* „hryzat“ (UEW 426)

b) FU **rakka* „blízko; blízký (člověk)“ > fi. *rakas*, gen. *rakkaan* „milý, drahý, přátelský“ (> SaaN *rakkes* „drahý“) | maď. *rokon*, dial. *rokkon* „příbuzný“, stmaď. „blízký, v blízkosti“, mansi *rɔ:wnut* „příbuzný“, chanty O *rāxi* „milý“, V *rāyam* „příbuzný“, mansi > nenets. O *lak* „blízko“, Lj. Nj. *rak* „blízký, příbuzný“ (UEW 418)

(30) *-r-*

U **kura* „jinovatka, jemný sníh“ > fi. *kuura* „jinovatka“ | SaaL *kārālahka* „ledová krusta na stromech“ | udm. S *ger* „jinovatka“, komi Z *gjer* id. | maď. *harmat* „rosa“, arch. *hóharmat* „jinovatka“ || sm.: selk. *kurə* „jemný sníh, jinovatka“ | kamas. *kuro* „jinovatka, mráz“ (UEW 215)

(31) *l-*

U **luwe* „kost“ > fi., est. *luu* | md. E M *lovaža* „kost“ (E), „mrtvola“ (M) | mr. *lu* „kost“ | udm. S *li*, K *lō*; komi Z *li*, P *lō* | ?maď. *láb* „noha“, mansi KU *lo*, P *luw*

„kost“, chanty V *lõγ*, DN *tũw*, O *lãw* id. || sm. **le* > ngan. *latâ*, enets. *luj*, *ly*, nenets. *ly* | selk. *le* | km., kojb. *le* | mat. *le* id., karagas. *lé-de* „jeho kost“ (UEW 254)

(32) -l-

a) U **ala* „spodek“ > fi. *ala* „místo, oblast“, *alla* „dole, pod“, est. *ala* „spodek, dno, základ“, *all* „dole, pod“ | PS **vōlē* > SaaN *vuolle* „dole; dolů“, L *vuollē-*, S *vuōlie*, U *viellee*, P *vuollie*, I *vyeli*, Sk *vue'll*, Kld. *vũ'll-*, T *viļle* (YSS 1432) | md. E M *al* „dolní“, E *alo*, M *ala* „dole, dolů“ | mr. KB *ũlnə*, U *ũlnö* „dole, dolů“ | udm. S *ul* „dolní část, spodek“; komi PO *ul* „dolní“ | maď. *al* „dolní část“; mansi P *jaləŋ*, So. *joləŋ* „dole“, chanty V *il*, DN *it*, O *il* „dolní“ || sm. **ilə* „dno, spodek“ > ngan. *ɲilea*, enets. Ch. *iro*, B. *iro*, nenets. (tundra) *ɲyl*, (les.) Lj. *ɲiɾ* | selk. *il(i)* | kamas. dat. *ilde* (UEW 6)

b) U **hōle* „šíp“ – viz #41

(33) l-

FU **lońca* „slabý“ > PS **lōńcē* > SaaN *loaž'že* „mírný (vítr); volně“, L *lãdtjē*, S *loãddjie*, U *lãdtjee*, P *lãã'tjie*, I *loožas*, Sk *lue'žž*, Kld. *lue'ňž* „slabý“ (YSS 611) | maď. *lãgy* „slabý, měkký“; mansi N *lańsiŋ* „měkký“, TJ *lańcə'ŋ*, So. *lońšəŋ* „teplý“, chanty O *lońši*, DN *luńtə* „teplý“ (UEW 250–51)

(34) -l-

U **kole* „hlíst, škrkavka“ > udm. *keļ*, komi *va-kol* „píjávka“ = „vodní červ“ | chanty *kuł* „hlíst“ || sm. **kəłəjə* > nenets. *halī* „dlouhý červ“ | selk. *kã* „škrkavka“ (Xelimskij 1976, 131; Sammallahti 1979, 29, #56; UEW 227)

(35) l'-

a) U **lupša* „rosa“ > PS **lepsē* > SaaN *lák'se*, S *läpsie*, U *lap'see*, P *lap'sie*, I *lapse*, Sk *lá'pss*, Kld. *lq'ps*, T *ləp'se* id. (YSS 553) | md. E *lakš*, *l'akš*, *lekš*, M *leš*, *lakš* „námraza“ | mr. KB *ləpš*, U B *lupš*, M *lups* „rosa“ || sm. **jəptã* > ngan. (C) *jobtuan*, (T) *d'əptə*, enets. *d'otã*, nenets. *jãbta* | selk. *čapt* | kamas. *tě'*^B*Da*, kojb. *džibda* id. | mat. *čiptal* „tvoje rosa“? (UEW 261)

b) U **lomca* „jemný sníh“ > SaaKld., T *li:ž*, gen. *li:ččige* „tenká vrstva ledu, která se na podzim objevuje na půdě a na stromech“ | chanty Trj. *ã'ãnt'*, DN *t'ónt'*, Ni. *tõńś*, O *laś* „sníh“ || sm. **jom-* „sníh“ > ngan. *d'umu*, nenets. *jomześ* | selk. *čomná* (UEW 261)

(36) -l'-

U **koļe* „varle“ > est. *koli* id. | PS **kōļe* > SaaN *guoļ'lã- ~ kuoļ'lã-* id., L *kuolla*, S *guole*, U *gualla*, P *kuolla*, I *kuola*, Sk *kuõll*, Kld. *kũll-*, T *kijll* (YSS 510) | udm. S *kól'an*; komi P *keļ'* || sm.: nenets. *hile* | kamas. *kj* „penis“ (UEW 175)

(37) m-

U. **mene-* „jít“ > fi. *mene-*, est. *mine-* | PS **męne* > SaaN *mánnã-*, L *manna-*, S *m'inne-*, U *manna-*, P *manna-*, I *moonna-*, Sk *mōðnnã-*, Kld. *męnne-*, T *męnnę-* (YSS 636) | mr. KB U *mie-*, B *mije-* | udm. S *mijn-*, K *mãn-*; komi Z P *mun-* | maď. *měn-*; mansi TJ *miń-*, KU P So. *min-* || sm. **min-* id. > ngan. 1. sg. aor. *méndem* id., nenets. *min* „směr“ | kamas. 1. sg. aor. *miŋãm* „šel jsem“ | mat. *myngajem* „odcházím“ (UEW 272)

(38) -m-

U. **nime* „jméno“ > fi. *nimi*, gen. *nimen*, est. *nimi*, gen. *nime* | PS **neme* > SaaN *nâmmâ*, L *namma*, S *n'ïmme*, U *namma*, P *namma*, I *nomma*, Sk *nõmm*, Kld. *nemm*, T *nemm* (YSS 702) | md. E *l'em*, *l'äm*, M *l'em* | mr. KB *ləm*, U B *lüm* | udm. S *nim*, K *nem*; komi Z P *nim* | mad'. *név*, ak. *nevet*; mansi TJ KU *näm*, So. *nam*, chanty DN O *nem* || sm. **nim* ~ **nüm* > ngan. *nim*, enets. Ch. *ńí*, nenets. *ńim* | selk. *nim* | kamas. *nim*, kojb. *nym* id. | mat. *nummede* „jeho jméno“ (UEW 305)

(39) n-

a) U **nejde* „děvče, dcera“ > fi. *neiti*, gen. *neiden* „mladá dívka, slečna“, est. *neid* id. | PS **nējte* > SaaN *niei'dâ* „dcera, mladé děvče“, L *nei'ta* id., S *niējde*, U *näida*, P *niej'ta*, I *niejda*, Sk *nijdd*, Kld. *nijd*, T *nijd* (YSS 730) | udm. S *njl*, K *näl* „dcera, děvče“; komi Z *njl*, P *njv* id. || sm. **netâkkâ* > enets. *nerékétschu* „puella“, nenets. *neelku* „dcera“, (tundra) *nedako* „mladé děvče“ | selk. *nätäk*, *nedε·G* id. (UEW 302–03)

b) U **nime* „jméno“ – viz #38

(40) -n-

a) U **pane-* „klást, stavět“ > fi., est. *pane-* id. | md. E M *pañe-* „pect“ = „klást do pece“? | mr. KB *pañežä-* „smažit“ | udm. S *pon-*, *pən-* „klást, stavět, posadit“; komi Z P *pen-* „coire cum femina“ | mansi TJ *poñ-*, KU *pon-*, P *pun-*, So. *pin-* „stavět, klást, položit“, chanty V DN O *păn-* „klást, položit“ || sm. **pən-* „položít“ > ngan. 1. sg. aor. obj. *fanu'áma*, enets. *fujabo* id., nenets. *pénz* | selk. *pinqo* | kamas. 1. sg. préz. *p'ell'em*, kojb. *palläm* id. | mat. 1. sg. aor. *xennam* (UEW 353–54)

b) U **mene-* „jít“ – viz #37

(41) ñ-

U **ñöle* „šíp“ > fi. *nuoli*, gen. *nuolen*, est. *nool*, gen. *noole/i* | PS **ñöle* > SaaN *njuollâ*, L *njuolla*, S *njuole*, U *njuolla*, P *njuolla*, I *njuola*, Sk *njuöll*, Kld. *ñüll*, T *ñjll* (YSS 789) | md. E M *nal* | mr. C *nölö* | udm. S *ñil*, *ñel*, *ñel*; komi Z *ñjl*, P *ñev* | mad'. *nyíl*, ak. *nyilat*; mansi TJ P *ñël*, KU So. *ñäl*, chanty V O *ñal*, DN *ñot* || sm. **ñej* > enets. *-ñij* v *tū-ñij* „zbraň“, nenets. *-ni* v *tu-ni* id. | selk. *-ñi* v *qāsāñi* „šíp“ | kamas. *nié* id., kojb. *ne* id. | mat. *nej* „střela“, taigi *ńeimä* „šíp“ (UEW 317)

(42) -ñ-

U **miñä* „snacha“ > fi. *miniä*, est. *minia* id. | PS **meñē* > SaaN *männje*, L *mannjē* id., S *männjaa*, U *maññjee*, P *mannjie*, I *manje*, Sk *mââ'nnj*, Kld. *mā'ññ*, T *meññe* (YSS 637) | udm. *iči-meñ* „mladá žena; manželka mladšího bratra vzhledem k manželce bratra staršího, nevěsta“, *ken-meñ* „snacha“ | komi Z P *moñ*, PO *muñ* „snacha“ | mad'. *měny* „snacha“, stmad'. „nevěsta, mladá žena“; mansi TJ *miñ*, KU *māñ*, P *māñ*, So. *mañ*, chanty V DN O *meñ* „snacha“ || sm. **mejä* „snacha“ > ngan. *meai*, *meae*, enets. *mê*, nenets. *meja* | selk. *ämnä* | kamas. *měji* id., kojb. *meim* „moje snacha“ | mat. *majem* id. (UEW 276)

(43) ñ-

U **ñiwje* „červ, larva“ > SaaN *njiw'dnjâ* „larvy, vajíčka vši“, L *njim'nja* „mladá veš“ | mad'. *nyű*, ak. *nyüvet*; mansi KU *ñix*, So. *ñij'k'* „larva“ || sm.: selk. *njénje* „červ jako návnada“ | kamas. *nejme* „červ“ (UEW 320)

(44) -ñ-

U **muña* „vejce; varle“ > fi., est. *muna* id. | PS **monē* > SaaN *mānn* ~ *mōnne* „vejce“, L *mānnē*, S *münnie*, U *münnee*, P *mānnie*, I *mane*, Sk *māá’nn*, Kld. *mā’nn*, T *mēññe* (YSS 677) | md. E M *mona* „varle“ | mr. KB *mānā*, U B *muno* „vejce; varle“ | maď. *mony* id.; mansi TJ KU *man*, P LO *mon* „varle“, So. *mūñi* „vejce“, chanty V *moñ* „penis“, DT *mān* „varle“, O *mon* || sm. **māñā* „vejce“ > ngan. *mənu*, enets. *mona* id. | selk. *ma`n* „penis“ | kamas. *mūñū*, kojb. *myni* „vejce“ (UEW 285)

(45) -η-

a) U **suñe* „léto“ > fi. *suvi*, gen. *suven*, PS **señe* > SaaN *sāññā-* „tát“, L *sañā-*, P *sanga-*, I *sooñña-*, Sk *sōōññā-*, Kld. *sēñña-* (Álgu) | chanty LU *tuj*, So. *tuw*, chanty V O *lōñ*, Vj. *jōñ*, DN *tōñ* „léto“ || sm. **tōñ(ə)* „léto“ > ngan. *tañ*, enets. *tō*, nenets. *ta’*, ak.pl. *tañū* | selk. *tañi* | kamas. *theñ*, kojb. *tāgā* | mat. *da’gan*, karagas. *daná* id. (UEW 451)

b) FU **šijere* „myš“ – viz #14b.

Zkratky:

abakan. abakanský; enets. enetský; est. estonský; fi. finský; FS feno-sámský, FU ugrofinský; kamas. kamasinský; karagas. karagaský; kojb. kojbalsanský; maď. maďarský; mat. matorský; md. mordvinský (E erzja; M mokša); mr. marijský; nenets. nenetský; ngan. nganasanský; PS proto-sámský, Saa sámský (jazyky/dialekty: I inarijský, Kld. kildinský, L luleský, N severní, P piteský, S jižní, Sk skoltský, T terský, U umeský); selk. selkupský; sm. samojedský; U uralský; udm. udmurtský.

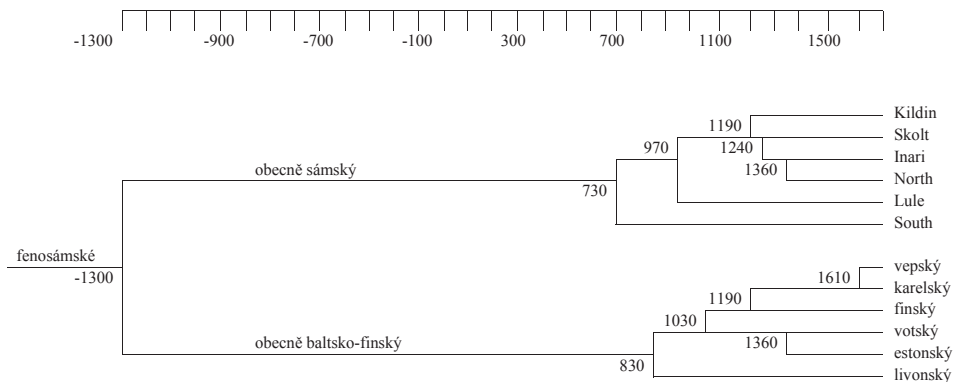
Zkratky dialektů jednotlivých jazyků jsou přebrány z UEW.

KONSONANTISMUS URALSKÝCH JAZYKŮ: SYNOPTICKÁ TABULKA

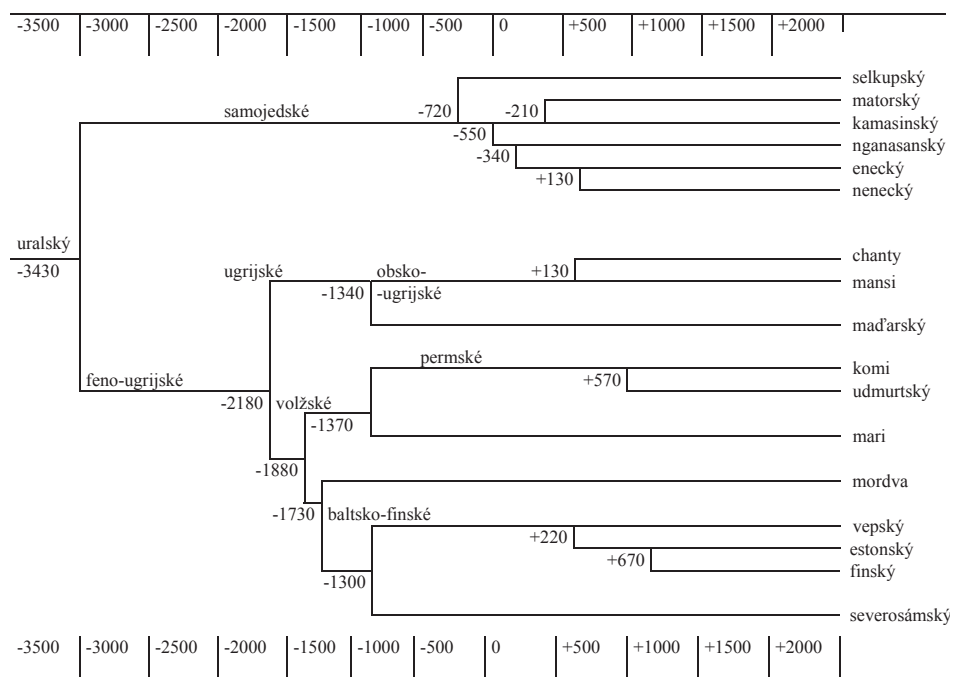
| *ural. | finský | saamský | mordva | mari | perm. | mad ¹ | mansi | chanty | *samojed. |
|--------|-----------------|--------------------|--------------|------------------------|--------------|----------------------------------|--|--|-------------|
| p- | p- | b- | p- | p- | p-/b- | f- | p- | p- | p- |
| -pp- | -pp- ~ -p- | -p' p' ~ -pp- | -p- | -w-/p- | -p- | -p- | -p- | -p- | -pp- ~ -p- |
| -p- | -p- ~ -v- | -pp- ~ -v- | -v- | -w-/o- | -o- | -v- | -p- | -p-/w- | ?-pp- ~ -p- |
| -β- | -v- | -v- ~ -v- | -v- | -o- | -o- | -v-, -o- | -w-/o- | -γ-/w- | -o- |
| t- | t- | d- | t- | t- | t-/d- | t- | t- | t- | t- |
| -tt- | -tt- ~ -t- | -t' t' ~ -tt- | -t- | -t- | -t- | -t- | -t- | -t- | -tt- ~ -t- |
| -t- | -t- ~ -d- | -tt- ~ -d- | -d- | -δ- | -o- | -z- | -t- | -t- | ?-tt- ~ -t- |
| -δ- | -t- ~ -d- | -dđ- ~ -d- | -d- | -o- | -l-/o- | -l- | -l-/o- | -l/λ/t/o- | -r- |
| k- | k- | g- | k- | k- | k/g- | kV _p /hV _z | kV _p /k _z V _z | kV _p /k _z V _z | k- |
| -kk- | -kk- ~ -k- | -k' k' ~ -kk- | -k- | -k- | -k- | -k- | -k- | -k- | -kk- ~ -k- |
| -k- | -k- ~ -o-/v- | -kk- ~ -g- | -v-/j- | -o-/j- | -o- | -v-/o- | -γ/w/j/o- | -γ-/χ- | ?-kk- ~ -k- |
| -γ- | -:o- | (-)-kk- ~ -g- | -v-/j- | -o- | -o- | -v-/o- | -w- | -γ/w/j/o- | -o- |
| s- | s- | s- | s- | s-/šV _p > š | s- | o- | t-(s-) | l-/t-/j- | t- |
| -s- | -s- -z- | -ss- -s- | -z- | -z- > -ž- | -z- | -sz- | -t- | -l/λ/t- | -t- |
| š- | š- | N č-, L tʃ- | š- | š- | š- | sz- | s-š- | s- | s- |
| -š- | -s- -z- | -čč- -č- | -ž- | -ž- | -ž- | -sz- | -s- (~ -š-) | -s- | -t- |
| š- | h- | s- | š- > č- | š- | š- | o- | t-(š-, s-) | l-/t-/j- | t- |
| -š- | -h- | -ss- -s- | -ž- | -ž- | -ž- | ? | -t- | -l/λ/t- | -t- |
| č- | s- | N č-, L tʃ- | E č-, M š | č- (> c-) | č- (ž-) | cs- | š-, s- | t', š-, s- | s- |
| -čč- | -ts/s- | -č' č' ~ -čč- | -š- | -č- (> -ž-) | -č/s-(-ž/z-) | -cs- > -s(z-) | -č/s/s- | -t/s/s/z- | -s- |
| -č- | -ts/s-, est -ž- | -čč- ~ -ž- | -š- | -č- (> -ž-) | -ž/z-(-č/s-) | -gy- | -č/s/s- | -t/s/s/z- | -s- |
| č- | h- | N c-, L ts- | E č-, M š | č- (> -c/č-) | č- (ž-) | s- | š- > s- | -č-, -š- | c- |
| -čč- | -t- ~ -d- (-h-) | -c' c' ~ -cc- | -č-/š- (-ž-) | -č->-š- | -č/s-(-ž/z-) | -s- | -š- (-s-) | -č- (-š-) | -c- |
| -č- | -h- (-t- ~ -d-) | -cc- ~ -ž- | -ž- (-č-/š-) | -ž- | -ž/z-(-č/s-) | -s- | -š- (-s-) | -č- (-š-) | -c- |
| š- | s- | N č-, L tʃ- | š- | š- | š- | sz- | š- (s-) | s- | s- |
| δ- | t- | *p-> d-, h-, s- | l- (l-) | l- | l- | l- | l- | j- | j- |
| -δ- | -t-/d- | -dđ- ~ -d- | -d- | -δ- > -j/o- | -l- | -j-/gy- | -l- | -j- | -j- |
| j- | j-/o- | j- | j-/o- | j- (> d-)/o- | j- (d') | j- (> gy-)/o- | j-/o- | j- | j- |
| -j- | -j-/i-/o- | -jj- (ggj) ~ -j- | -j- | -j- (o-) | -j- (d') | -j- (o-) | -j-/o- | -j- | -j-/o-/?-w- |
| w- | v- (o-) | v-/o- | v-/o- | w-/o- | v- | v-/o- | w-/o- | w-/o- | w- |
| -w- | -v- (o-) | -w- ~ -v- | -v- | -o-/j- | -o- | -v-, -o- | -w-/o- | -w-/γ- | -w-/j-/o- |
| r- | r- | r- | r- (r') | r- | ř- | r- | r- | r- | ? |
| -r- | -r- | -rr- ~ -r- | -r- (r') | -r- | -r- | -r- | -r- | -r- | -r- |
| l- | l- | l- | l- (l') | l- (l') | l- (> v-) | l- | l- | l-/λ-/t-/o- | l- |
| -l- | -l- | -ll- ~ -l- | -l- (l') | -l- (l') | -l-(-w/v/o-) | -l- | -l- | -l-/λ-/t- | -l-/j-/o- |
| l- | l- | l- | l- | l-/l' | l[i] | l- | l- | l-/l-/t- | l- |
| -l- | -l- | -ll- ~ -l- | -l-/l' | -l- | -l- | -l- | -l- | -l-/l- | -l- |
| l' | l- | l- | l- (l') | l- (l') | l' | l-/ly- | l' | l-/λ-/l' | j- |
| -l' | -l- | -l- | -l- | -l- | -l' | -gy-/ly-/l | -l' | -l'/λ'/l' | -j-/o- |
| m- | m- | m- | m- | m- | m- | m- | m- | m- | m- |
| -m- | -m- (-v-) | -m- | -m-/v- | -m- (-v/o-) | -m-/o- | -m-/v- | -m-/o- | -m-/o- | -m- |
| n- | n- | n- (nj-) | n- | n- | n- (ń-) | n- | n- (ń-) | n- (ń-) | n- |
| -n- | -n- | -nn- (dn) ~ -n- | -n- (ń-) | -n-/j-/o- | -n- (o) | -n- | -n- | -n- | -n- |
| ñ- | n- | n-/nj- | n- | n- | | ny- | n- | ñ- (ń-, n-) | n- |
| -ñ- | -n- | -nn- (dn) ~ -n- | -n- | -n- | -n- (ń-) | -ny-/n- | -n- | -ñ- (-ń-) | -n- |
| ń- | n- | nj- | n- (ń-) | n- | ń- | ny- | ń- | ń- | ń- |
| -ń- | -n- | -nj- | -ń- | -ńm/j/o- | -ń-/o- | -ny- | -ń- | -ń- | -ń- |
| -ŋ- | -v-/j-/o- | -ŋ-/v- ~ -v- | -ŋ/v/j/o- | -ŋ/j/o-, -m | -ŋ/m/n/ń/o- | -g/v/j/o- | -ŋ-/w- | -ŋ-/w- | -ŋ-/j-/o- |

V_p přední vokál; V_z zadní vokál.

Appendix 1: Vývojové schéma divergence feno-sámských jazyků na základě rekalibrované glottochronologie (Novotná & Blažek 2009, 84)



Appendix 2: Vývojové schéma divergence uralských jazyků na základě rekalibrované glottochronologie podle Starostina a jeho týmu (viz Novotná & Blažek 2009, 112)



ZÁKLADNÍ LITERATURA

- Álgu* – Saamelaiskielten etymologinen tietokanta (dostupné z: <http://kaino.kotus.fi/algu/>)
 COLLINDER, BJÖRN. 1960. *Comparative Grammar of the Uralic Languages*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- JANHUNEN, JUHA. 1977. *Samojedischer Wortschatz*. Helsinki: Castrenianumin toimitteita 17.
- NOVOTNÁ, PETRA & BLAŽEK, VÁCLAV. 2009. Feno-sámské jazyky: test vzájemné příbuznosti. In: *Sámové: Jazyk, kultura a společnost*, ed. Vendula Hingarová, Alexandra Hubáčková & Michal Kovář. Praha: Pavel Mervart, 81–114.
- Osnovy finno-ugorskogo jazykoznanija*, I: *Voprosy proisxoždenija i razvitija finno-ugorskix jazykov*, ed. V.I. LYTKIN, K.E. MAJTINSKAJA, K. RÉDEI. Moskva: Nauka.
- SAMMALLAHTI, PEKKA. 1979. Über die Laut- und Morphemstruktur der uralischen Grundsprache. *Finnisch-ugrische Forschungen* 43, 22–66.
- SAMMALLAHTI, PEKKA. 1998. *The Saami Languages. An Introduction*. Kárášjohka: Davvi Girji.
- UEW *Uralisches etymologisches Wörterbuch*, ed. KÁROLY RÉDEI et al. Budapest: Kiadó 1986–88.
- XELIMSKIJ, EVGENIJ A. 1976. O sootvetstvijax ural'skix *a-* i *e-* osnov v tazovskom dialekte sel'kupskogo jazyka. *Sovetskoe finnougrovedenie* 1976, 113–132.
- YSS = LEHTIRANTA, JUHANI. 2001. *Yhteissaamelainen sanasto*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.

Poděkování

Naše studie byla připravena ve spolupráci se Střediskem pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních (MSM 002162435) při FF MU v Brně a díky grantu č. IAA901640805.

SAAMIC HISTORICAL PHONETICS

In the first part of the present article the regular correspondences between consonants of Fenno-Saamic languages are demonstrated. The second part is devoted to the regular consonant correspondences between all Uralic branches or important languages, Fennic, Saamic, Mordva, Mari, Permian, Hungarian, Khanty, Mansi and Samoyedic. In the Appendix 1 the tree-diagram depicting the Fenno-Saamic languages is presented, the Appendix 2 mediates the tree-diagram of the Uralic language family. Both schemes are based on the recalibrated glottochronology.

Lucie Hofírková (85788@mail.muni.cz)
 Václav Blažek (blazek@phil.muni.cz)
 Ústav jazykovědy a baltistiky
 Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
 Arna Nováka 1
 602 00 Brno, ČR

